



ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΡΟΤΑΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Αθήνα 2009

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

A. Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1. Σκοπός της επιμόρφωσης	3
2. Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	3
3. Σύγχρονες τάσεις και πρακτικές στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών	4
4. Η ελληνική εμπειρία και η ισχύουσα κατάσταση στον τομέα της επιμόρφωσης	
> Θεσμικό πλαίσιο	5
> Μορφές επιμόρφωσης	6
> Φορείς επιμόρφωσης	6
> Αποτίμηση του υπάρχοντος πλαισίου και της έως σήμερα εφαρμογής προγραμμάτων επιμόρφωσης	7
> Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών	8

B. ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1. Γενικές αρχές, προϋποθέσεις, καινοτομίες	9
2. Μορφές επιμόρφωσης	10
3. Ο ρόλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου	12
4. Επιμορφωτές	13
5. Μέθοδοι επιμόρφωσης	13
6. Περιεχόμενο επιμορφωτικών προγραμμάτων	14

Γ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	15
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	15

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Α. Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Η ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον εκπαιδευτικό, ο οποίος συνδιαμορφώνει τη σχολική πραγματικότητα και συμβάλλει στην προώθηση των εκπαιδευτικών αλλαγών και στην αποτελεσματικότητα της παιδαγωγικής πράξης. Ως εκ τούτου, η προσωπική, επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη του καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Αυτό ακριβώς το γεγονός αναδεικνύει την επιμόρφωση ως βασική προϋπόθεση υποστήριξης, ανατροφοδότησης και βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου και, κατά συνέπεια, εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η επιμόρφωση αποτελεί συνεχή διαδικασία, η οποία συνδέει τη βασική κατάρτιση με την επαγγελματική δραστηριότητα, με στόχο την απόκτηση γνώσεων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την υιοθέτηση στάσεων που θα επιτρέψουν στους εκπαιδευτικούς και στα στελέχη της εκπαίδευσης να αξιοποιούν ποιοτικά τις επιστημονικές και παιδαγωγικές εξελίξεις, να αναπτύσσουν ικανότητα αναστοχασμού της εκπαιδευτικής τους δράσης και να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης.

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Σκοπός της επιμόρφωσης είναι αφενός η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και, κατ' επέκταση, του εκπαιδευτικού συστήματος, αφετέρου η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του έργου των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της προσωπικής και επαγγελματικής τους ανάπτυξης μέσω της διά βίου εκπαίδευσης.

Σήμερα, στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, η επιμόρφωση καλείται να καταστήσει τον εκπαιδευτικό ικανό α) να αντιλαμβάνεται τις ανάγκες του μαθητή και του σχολείου, καθώς και τα μηνύματα των καιρών και β) να αναλαμβάνει τις απαραίτητες πρωτοβουλίες και την ευθύνη που οι πρωτοβουλίες αυτές συνεπάγονται μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο αρχών, το οποίο καθορίζεται από την Πολιτεία.

2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Μπολόνια, της Λισαβόνας (1999, 2000) και των Συνόδων της Ε.Ε. που ακολούθησαν, η εκπαίδευση πρέπει να

αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία η Ε.Ε. θα στηρίξει τον στρατηγικό της σχεδιασμό, ώστε να καταστεί σε παγκόσμιο επίπεδο «η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία που βασίζεται στη γνώση». Ένας από τους βασικούς στόχους του στρατηγικού αυτού σχεδίου είναι η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (και των επιμορφωτών τους) μέσω της διά βίου μάθησης, δεδομένου ότι οι ανάγκες διαφοροποιούνται όχι μόνον από εκπαιδευτικό σε εκπαιδευτικό αλλά και όσον αφορά στον ίδιο τον εκπαιδευτικό στα διάφορα στάδια της καριέρας του. Προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των επιμορφωτικών δράσεων που στοχεύουν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών είναι:

- ▶ Ο προσδιορισμός των επιθυμητών δεξιοτήτων που θα πρέπει να αναπτύξουν οι εκπαιδευτικοί, με δεδομένη την ανάγκη αλλαγής του ρόλου τους στο εκπαιδευτικό σύστημα·
- ▶ Η εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών ώστε οι εκπαιδευτικοί να συμμετέχουν στα προσφερόμενα επιμορφωτικά προγράμματα·
- ▶ Η δημιουργία συνθηκών που θα καταστήσουν το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ελκυστικό και θα τον βοηθούν να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του νέου του ρόλου στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας.

Ειδικότερα, μέσω της επιμόρφωσης αναμένεται να αναπτύξουν οι εκπαιδευτικοί δεξιότητες και στάσεις οι οποίες θα τους καθιστούν ικανούς:

- ▶ Να οργανώνουν δυναμικά περιβάλλοντα μάθησης·
- ▶ Να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες στις διαδικασίες μάθησης αλλά και στην καθημερινή επαγγελματική τους πρακτική·
- ▶ Να οργανώνουν και να συντονίζουν εργασίες των μαθητών σε ομάδες·
- ▶ Να οργανώνουν το σχολικό πρόγραμμα και τη διδασκαλία τους με βάση τα επίσημα Προγράμματα Σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών στους οποίους κάθε φορά απευθύνονται, με έμφαση στον γραμματισμό και τον αριθμητισμό (literacy, numeracy)·
- ▶ Να συνδέουν το περιεχόμενο του αντικειμένου που διδάσκουν με την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων στους μαθητές·
- ▶ Να συνεργάζονται εποικοδομητικά με γονείς και άλλους κοινωνικούς εταίρους·
- ▶ Να συνειδητοποιούν και να είναι σε θέση να αξιοποιούν την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του μαθητικού δυναμικού·
- ▶ Να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της διά βίου μάθησης·
- ▶ Να στηρίζουν τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και να τους παρέχουν κίνητρα μάθησης ανάλογα με την περίπτωση.

3. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Τα τελευταία χρόνια ο διάλογος μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. που στοχεύει στον προσδιορισμό των παραμέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης επικεντρώθηκε κυρίως στον ρόλο του εκπαιδευτικού, με δεδομένο ότι αυτός είναι ο κύριος φορέας υλοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας του.

Ο προσδιορισμός του προφίλ του «ευρωπαϊού εκπαιδευτικού» σχετίζεται με τις βασικές σπουδές του (συνθήκες της Μπολόνια και της Λισαβόνας 1999, 2000), την εισαγωγική επιμόρφωση, τη διά βίου μάθηση, την κοινωνική καταξίωση του επαγγέλματός του (συνθήκες της Κοπεγχάγης, της Λισαβόνας κ.ά.).

Σε ό,τι αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, οι διεθνείς τάσεις καταδεικνύουν την αναγκαιότητα για μετάβαση από την τυπική ή/και αποσπασματική επιμόρφωση σε διαδικασίες διά βίου ανάπτυξης του εκπαιδευτικού με στόχο τη δημιουργία μιας νέας επαγγελματικής συνείδησης.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις πρακτικές που ακολουθούνται στις χώρες της Ε.Ε. ισχύουν τα ακόλουθα:

Η **εισαγωγική επιμόρφωση** στις περισσότερες χώρες-μέλη της Ε.Ε. είτε ενσωματώνεται στις πανεπιστημιακές σπουδές ως ειδίκευση στην εκπαίδευση (Master of Education) είτε παρέχεται από θεσμοθετημένα Ινστιτούτα ή Ακαδημίες με διετείς ή μονοτείς σπουδές. Μετά το πέρας των σπουδών αυτών παρέχεται πιστοποίηση για την άσκηση του επαγγέλματος (Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο κ.α.). Η εισαγωγική επιμόρφωση αλλού είναι υποχρεωτική ως προϋπόθεση για τον διορισμό και αλλού προαιρετική. Η διάρκειά της ποικίλλει. Στη χώρα μας η εισαγωγική επιμόρφωση είναι υποχρεωτική και περιορίζεται σε 100 περίπου ώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις περισσότερες χώρες-μέλη, όπου η εισαγωγική επιμόρφωση παρέχεται από ειδικά Ινστιτούτα (Πολωνία, γαλλική κοινότητα Βελγίου, Βουλγαρία, Γερμανία, Ελβετία, Αγγλία, Γαλλία κ.α.), έχει καθιερωθεί και η πιστοποίησή της.

Σε σχέση με την **ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση** οι πρακτικές φαίνεται ότι ποικίλλουν από χώρα σε χώρα. Υπάρχουν χώρες στις οποίες οι ευκαιρίες που παρέχονται για επιμόρφωση με στόχο την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών είναι περιορισμένες (Τσεχία, Δανία, Φινλανδία, Πολωνία). Αντίθετα, αλλού η επιμόρφωση αποτελεί συστηματοποιημένη και ευέλικτη διαδικασία, όπου αξιοποιούνται προγράμματα ενδοσχολικής επιμόρφωσης στα οποία οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν προαιρετικά ή υποχρεωτικά (Γαλλία, Γερμανία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ισπανία). Η ενδοσχολική επιμόρφωση λαμβάνεται υπόψη για την επαγγελματική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών σε χώρες όπως η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Λετονία, η Σουηδία και η Αγγλία. Ορισμένες χώρες-μέλη επιτρέπουν και αναγνωρίζουν την επιμόρφωση

που γίνεται και σε άλλη χώρα της Ένωσης, συνήθως κατά τη διάρκεια των διακοπών (Ολλανδία, Εσθονία, Φινλανδία, Σλοβακία, Ισπανία, Αγγλία).

Στην επιμόρφωση (εισαγωγική και ενδοϋπηρεσιακή) εντάσσεται συχνά ο φάκελος του εκπαιδευτικού (portfolio) και το ευρωδιαβατήριο (europass).

4. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ Η ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Θεσμικό πλαίσιο

Στη χώρα μας διαπιστώνεται έλλειψη συστηματικής επιμόρφωσης και άσκησης του μελλοντικού και του εν ενεργεία εκπαιδευτικού σε θέματα που έχουν σχέση με την καθημερινή σχολική πρακτική (διδασκτική, παιδαγωγική, διοικητική). Το θεσμικό πλαίσιο της επιμόρφωσης γνώρισε διάφορες διακυμάνσεις που σηματοδοτούν μια σταδιακή μετάβαση από τα ελεγχόμενα, μακροχρόνια και συγκεντρωτικά πρότυπα επιμόρφωσης σε πιο ευέλικτα και ταχύρρυθμα επιμορφωτικά σεμινάρια. Η μετάβαση από τις Σ.Ε.Λ.Μ.Ε. και Σ.Ε.Λ.Δ.Ε. στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (Π.Ε.Κ.), με αυτοτελή διοίκηση και οργάνωση, στόχευε στην αποκέντρωση του θεσμού της επιμόρφωσης. Προς την κατεύθυνση αυτή ενισχύθηκε αργότερα ο εποπτικός ρόλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Π.Ι.) και οι σχέσεις συνεργασίας του με τα κατά τόπους Π.Ε.Κ. (Ν. 2009/92). Ακολούθως, εισήχθη ο θεσμός των ευέλικτων πιλοτικών προγραμμάτων που επιλέγονται και αναπτύσσονται ελεύθερα και αποκεντρωμένα με ευθύνη των Π.Ε.Κ. (Υ.Α. Γ2/3222/29-03-95 και Γ2/7578/12-10-95), γεγονός που οδήγησε σε δυσαρμονία ανάμεσα στα ζητούμενα από τους εκπαιδευτικούς επιμορφωτικά προγράμματα και στα προσφερόμενα. Τα προβλήματα αυτά οδήγησαν και πάλι στην ανάληψη του κεντρικού σχεδιασμού της επιμορφωτικής πολιτικής από το Π.Ι. και στην υλοποίησή της σε συνεργασία με τα κατά τόπους Π.Ε.Κ. Ωστόσο, το 2002, με νομοθετική ρύθμιση (Ν. 2986/2002), ιδρύθηκε Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με την επωνυμία «Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών» (Ο.ΕΠ.ΕΚ.), έργο του οποίου είναι: ο σχεδιασμός της επιμορφωτικής πολιτικής για τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η υποβολή σχετικών προτάσεων στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων· ο συντονισμός όλων των μορφών και τύπων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, καθώς και η υλοποίηση των επιμορφωτικών δράσεων· ο σχεδιασμός επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα οποία, μετά την έγκρισή τους, πραγματοποιούνται από τους επιμορφωτικούς φορείς. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στον Ο.ΕΠ.ΕΚ. παραμένει έως σήμερα τυπική ρύθμιση που ουσιαστικά δεν έχει ενεργοποιηθεί.

Μορφές επιμόρφωσης

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών διακρίνεται σε **υποχρεωτική** και **προαιρετική**. Οι προβλεπόμενες μορφές υποχρεωτικής επιμόρφωσης (άρθρο 1 του Π.Δ. 250/92) είναι οι εξής:

- ▶ Εισαγωγική επιμόρφωση (έως τέσσερις μήνες) για τους υποψηφίους προς διορισμό εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης·
- ▶ Περιοδική επιμόρφωση σε δύο επιμορφωτικούς κύκλους κάθε ακαδημαϊκό έτος (έως τρεις μήνες) για τους μόνιμους εκπαιδευτικούς·
- ▶ Ειδικά επιμορφωτικά προγράμματα βραχείας διάρκειας, από 10 ως 100 ώρες, για όλους τους υπηρετούντες εκπαιδευτικούς και ως 200 ώρες για εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε μονάδες Ειδικής Αγωγής·
- ▶ Επιμορφωτικά προγράμματα για την κάλυψη ειδικών αναγκών των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας που αφορούν στην επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης (Ν. 2986/02), των ιδιωτικών εκπαιδευτικών (άρθρο 7 του Π.Δ. 250/92), των ομογενών που υπηρετούν ως αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί σε ελληνικά σχολεία του εξωτερικού (άρθρο 8 του παραπάνω Π.Δ.), των εκπαιδευτικών της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης (άρθρο 9) και των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων Comenius, Lingua, Arion, E.Π.Ε.Α.Ε.Κ., Κοινωνία της Πληροφορίας·
- ▶ Μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Διδασκαλία Δ.Ε. και Νηπιαγωγών στα Π.Τ.Δ.Ε. και Π.Τ.Ν.).

Στο πλαίσιο της προαιρετικής επιμόρφωσης πραγματοποιούνται σεμινάρια που αφορούν σε θέματα καινοτόμων δράσεων όπως: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Υγείας, Αγωγή του Καταναλωτή, Κυκλοφοριακή Αγωγή, Ειδική Αγωγή, Ισότητα των Φύλων, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός κ.ά.

Επισημαίνεται ότι, από όλες τις προαναφερθείσες μορφές επιμόρφωσης, τα τελευταία χρόνια υλοποιούνται μόνο η Εισαγωγική Επιμόρφωση (για ορισμένους κλάδους εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) και κάποια προαιρετικά επιμορφωτικά σεμινάρια.

Φορείς επιμόρφωσης

Φορείς της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, είναι: το Π.Ι., ο Ο.Ε.Π.Ε.Κ., τα Π.Ε.Κ., τα Α.Ε.Ι., το Ε.Α.Π., τα Α.Τ.Ε.Ι., η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. (πρώην Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.), στελέχη της εκπαίδευσης (όπως σχολικοί σύμβουλοι) κ.ά.

Αποτίμηση του υπάρχοντος πλαισίου και της έως σήμερα εφαρμογής προγραμμάτων επιμόρφωσης

Η αξιολόγηση των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα επισημαίνει ελλείψεις, αδυναμίες και προβλήματα. Οι σχετικές μελέτες σημειώνουν τη θετική στάση των εκπαιδευτικών ως προς την αναγκαιότητα της επιμόρφωσης αλλά συγχρόνως διαπιστώνουν αμφισβητήσεις που αφορούν στην ποιότητα της παρεχόμενης επιμόρφωσης.

Συγκεκριμένα εντοπίζονται οι ακόλουθες αδυναμίες:

- ▶ **Έλλειψη συνέχειας και συνέπειας** μεταξύ των διαφόρων επιμορφωτικών δράσεων·
- ▶ **Έλλειψη συγκροτημένου σχεδίου επιμόρφωσης**, ευαισθητοποίησης και έγκαιρης ενημέρωσης, γεγονός που συχνά οδηγεί στην αποσπασματική εφαρμογή έτοιμων ταχύρρυθμων επιμορφωτικών δράσεων, οι οποίες δεν συμβάλλουν ουσιαστικά στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών·
- ▶ **Επικάλυψη αρμοδιοτήτων** ανάμεσα στο Π.Ι. και στον Ο.ΕΠ.ΕΚ·
- ▶ **Προβλήματα οργάνωσης** και βραχεία διάρκεια των επιμορφωτικών προγραμμάτων·
- ▶ Θεωρητικές και επιφανειακές προσεγγίσεις πολλών αντικειμένων, **χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και οι πραγματικές ανάγκες των επιμορφουμένων**. Το γεγονός αυτό οφείλεται και στην ανελαστικότητα του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και στην έλλειψη σύγχρονων δικτυακών και άλλων υποδομών, μέσω των οποίων είναι δυνατόν, με γρήγορους ρυθμούς και με αξιόπιστες τεχνικές, να διαπιστωθεί η ποιότητα των επιμορφωτικών δράσεων και να γίνουν οι σχετικές βελτιώσεις·
- ▶ Πραγματοποίηση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια του ωρολογίου προγράμματος των εκπαιδευτικών, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία του σχολείου και μειώνει την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επιμόρφωσης·
- ▶ Έλλειψη θεσμικού πλαισίου για την έγκαιρη πραγματοποίηση των αποσπάσεων των εκπαιδευτικών, με αποτέλεσμα να προκαλούνται προβλήματα στη λειτουργία των σχολείων και να προβάλλονται εμπόδια στη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικά προγράμματα·
- ▶ **Συγκεντρωτική λειτουργία** σε ό,τι αφορά στον προγραμματισμό των επιμορφωτικών δράσεων, η οποία στερεί τους τοπικούς/περιφερειακούς φορείς από κάθε δυνατότητα πρωτοβουλίας, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δώσουν προτεραιότητα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα που θα τους βοηθούσαν να ανταποκριθούν στις ειδικότερες ανάγκες των μαθητών τους·
- ▶ Έλλειψη επάρκειας και αξιοπιστίας όσον αφορά στο επιμορφωτικό υλικό σε ορισμένους τομείς·
- ▶ Έλλειψη πληροφόρησης και κινήτρων που οδηγεί πολλούς εκπαιδευτικούς στην αδιαφορία και την αδράνεια·

- › **Δυσκολίες στην υλοποίηση αποκεντρωμένων επιμορφωτικών δράσεων** (σε μικρές πόλεις, στην περιφέρεια), καθώς και δράσεων που απευθύνονται σε ειδικότητες με λίγους εκπαιδευτικούς·
- › **Έλλειψη συνέχειας** στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την εισαγωγική τους επιμόρφωση·
- › **Έλλειψη ειδικών επιμορφωτικών προγραμμάτων για επιμέρους ομάδες**, όπως, για παράδειγμα, για συγκεκριμένες ειδικότητες εκπαιδευτικών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, για τα στελέχη της εκπαίδευσης κ.ά.

Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών

Η αποτίμηση της επικρατούσας κατάστασης από σχετικές έρευνες οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται ένα **συγκροτημένο και προσδιορισμένο με ακρίβεια σύστημα επιμόρφωσης**, το οποίο θα διαθέτει **συνέχεια και συνέπεια** και θα λαμβάνει υπόψη τις **πραγματικές τους ανάγκες**. Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών φαίνεται πως αφορούν κυρίως στα εξής:

- › **Σύνδεση θεωρίας και πράξης**, με δειγματικές διδασκαλίες, μελέτες περίπτωσης κ.λπ.·
- › **Αποτελεσματικότερη διαχείριση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας** και της πολυμορφίας του μαθητικού δυναμικού στο σχολείο·
- › **Αντιμετώπιση πρακτικών ζητημάτων** της καθημερινής διδακτικής πρακτικής και επίλυση εκπαιδευτικών προβλημάτων·
- › **Ενημέρωση και εξοικείωση με θέματα που αφορούν σε αλλαγές** στον χώρο της εκπαίδευσης (π.χ. νέα Α.Π.Σ., διδακτικά εγχειρίδια, υποστηρικτικό υλικό για εκπαιδευτικούς ή μαθητές, εποπτικό υλικό, αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. κ.ά.).

Οι απαιτήσεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά στην ποιότητα των επιμορφωτικών προγραμμάτων συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- › **Επιμόρφωση με συνεχή, συστηματικό, υποχρεωτικό και προαιρετικό χαρακτήρα και παροχή κινήτρων** για την παρακολούθησή της (π.χ. μοριοδότηση), καθώς και διερεύνηση της δυνατότητας απαλλαγής του εκπαιδευτικού από τα διδακτικά του καθήκοντα·
- › **Επιλογή επιμορφωτών που διαθέτουν στέρεη κατάρτιση** σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, εμπειρία στον εκπαιδευτικό χώρο και στην εκπαίδευση ενηλίκων·
- › **Αξιοποίηση συνεργατικών και συμμετοχικών μορφών επιμόρφωσης** καθώς και εφαρμογή νέων μεθοδολογιών·
- › **Συμμετοχή, σε πολλαπλό επίπεδο, των εκπαιδευτικών** στον σχεδιασμό των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων.

B. ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική βιβλιογραφία, τις καταγεγραμμένες απόψεις των εκπαιδευτικών και των σχολικών συμβούλων, την εμπειρία των στελεχών του Π.Ι. σχετικά με τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κατ' αντικείμενο, την αντίστοιχη εμπειρία άλλων χωρών, τη γνώμη των ειδικών στην εκπαίδευση, τις συνθήκες στον χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και, επιπλέον, τις υπάρχουσες δομές, κρίνεται σημαντικό να διαμορφωθεί μια νέα πρόταση για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η οποία θα περιλαμβάνει καινοτόμα στοιχεία και θα βασίζεται στις ακόλουθες γενικές αρχές και προϋποθέσεις:

- ▶ **Αναμόρφωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου επιμόρφωσης**, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πολυνομία και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων που διαπιστώνεται ανάμεσα στους φορείς επιμόρφωσης (βλ. τμήμα Α' του κειμένου) και να διαμορφωθεί ένα εύελκτο και αποκεντρωτικό σύστημα επιμόρφωσης. Για τον λόγο αυτό ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην οριοθέτηση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων τους, ώστε να καταστεί εφικτός ο συντονισμός τους στον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση των επιμορφωτικών δράσεων.
- ▶ **Δημιουργία Παρατηρητηρίου για την Ποιότητα στην Εκπαίδευση** (βλ. Πρόταση του Π.Ι. για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, μέρος Β'), το οποίο, σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες που αφορούν στην αξιολόγηση και τη βελτίωση του συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, θα παρακολουθεί συστηματικά και θα αξιολογεί τις υλοποιούμενες επιμορφωτικές δράσεις αλλά και θα εκπονεί μελέτες σχετικά τόσο με τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης όσο και με τις ανάγκες σε υποδομές οι οποίες εξασφαλίζουν την ποιότητα των επιμορφωτικών διαδικασιών.
- ▶ **Στελέχωση των φορέων επιμόρφωσης με έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό**. Ως εκ τούτου είναι απαραίτητη η **συγκρότηση Μητρώου Πιστοποιημένων Επιμορφωτών**.
- ▶ **Δημιουργία υποδομών** (δικτυακών κ.ά.) σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο και υιοθέτηση πρακτικών οι οποίες θα διασφαλίζουν την ποιότητα της επιμορφωτικής διαδικασίας.
- ▶ **Αξιοποίηση εύελκτων μοντέλων επιμόρφωσης** (e-learning, εξ αποστάσεως συγχρονική και ασύγχρονη εκπαίδευση κ.λπ.).
- ▶ **Αναδιάρθρωση του θεσμού των Διδασκαλείων**. Ειδικότερα, θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος τους, με δεδομένη την αναγκαιότητα της ύπαρξής τους, και να αποσαφηνιστεί το είδος της πιστοποίησης που θα παρέχουν. Επίσης, κρίνεται αναγκαίο να μελετηθεί η εκ νέου επέκταση του

θεσμού και για τους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, τα Διδασκαλεία θα μπορούσαν να προσφέρουν και προγράμματα επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικούς της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, καθώς η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., που έχει ήδη αναλάβει τον ρόλο αυτό, δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών. Το ίδιο μπορεί γίνει και με την επιμόρφωση σε θέματα ειδικής αγωγής·

- ▶ **Ενίσχυση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης και εισαγωγή του θεσμού του μέντορα** (συμβούλου-επιμορφωτή) με εφαρμογή της μεθόδου της αναπτυξιακής εποπτείας και του μοντέλου έρευνας-δράσης·
- ▶ Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται κατά τρόπο ρεαλιστικό και αποτελεσματικό στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και να λαμβάνουν υπόψη **τις τοπικές ιδιαιτερότητες** σε σχέση πάντα και με τις τάσεις που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της Ε.Ε. Για τον σχεδιασμό των όποιων επιμορφωτικών δράσεων θα πρέπει απαραίτητως να συνυπολογίζεται το κόστος σε σχέση με τη βιωσιμότητα·
- ▶ Σχεδιασμός και υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων για **την προώθηση της εφαρμογής καινοτομιών**·
- ▶ **Μακροπρόθεσμος και ευέλικτος προγραμματισμός** των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων με τη **συμμετοχή και των επιμορφουμένων**·
- ▶ **Θέσπιση κινήτρων για τους επιμορφούμενους**, τα οποία μπορεί να σχετίζονται με την επαγγελματική τους ανέλιξη (π.χ. μοριοδότηση)·
- ▶ Πρόβλεψη για διαδικασίες **πιστοποίησης** τόσο των δομών όσο και του περιεχομένου των προγραμμάτων επιμόρφωσης·
- ▶ **Χρήση ενεργητικών-συμμετοχικών μεθόδων επιμόρφωσης** που να συνάδουν με τις αρχές και τις πρακτικές της εκπαίδευσης ενηλίκων για την καλλιέργεια δεξιοτήτων δια βίου μάθησης στους επιμορφούμενους·
- ▶ **Παραγωγή αξιόπιστου εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού υλικού** (έντυπου και ψηφιακού) το οποίο θα ελέγχεται με θεσμοθετημένες διαδικασίες πιστοποίησης·
- ▶ **Δημιουργία ιστότοπου**, από όπου οι εκπαιδευτικοί θα έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται για τις επιμορφωτικές δραστηριότητες όλων των φορέων και όπου θα μπορούν να δηλώνουν το ενδιαφέρον τους για τις δραστηριότητες στις οποίες επιθυμούν να συμμετάσχουν.

2. ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις σχετικά με την αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών τόσο πριν από την εισαγωγή τους στο επάγγελμα όσο και καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου, διακρίνουμε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε **εισαγωγική και ενδοϋπηρεσιακή**.

Εισαγωγική επιμόρφωση (*pre-service training*)

Απευθύνεται σε νεοδιόριστους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς και πραγματοποιείται πριν από την ανάληψη των διδακτικών τους καθηκόντων. Βασικός σκοπός της εισαγωγικής επιμόρφωσης είναι να διευκολύνει την ομαλή ένταξη των εκπαιδευτικών στη δημόσια εκπαίδευση, προσφέροντάς τους τα απαραίτητα εφόδια που αφορούν στο επιστημονικό αντικείμενο, στη διδακτική μεθοδολογία των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων (πρώτης και δεύτερης ανάθεσης), στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και στις οργανωτικές δομές του εκπαιδευτικού συστήματος. Εν προκειμένω αξίζει να διερευνηθεί η δυνατότητα επιμήκυνσης του χρόνου επιμόρφωσης καθώς και η δυνατότητα πιστοποίησής της (βλ. και Πρόταση του Π.Ι. για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, μέρος Β').

Ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση (*in-service training*)

Απευθύνεται στους υπηρετούντες εκπαιδευτικούς και τα στελέχη της εκπαίδευσης και στοχεύει στη διεύρυνση των επαγγελματικών και προσωπικών τους ενδιαφερόντων, στην ανανέωση των ακαδημαϊκών-θεωρητικών γνώσεών τους αλλά και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους. Διακρίνεται σε **υποχρεωτική** και **προαιρετική**. Η υποχρεωτική επιμόρφωση απευθύνεται σε όλους τους υπηρετούντες εκπαιδευτικούς και διακρίνεται σε **περιοδική** και **ταχύρρυθμη**. Όσον αφορά στην υποχρεωτική επιμόρφωση θα πρέπει να διερευνηθεί και η δυνατότητα απαλλαγής των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών από τα διδακτικά τους καθήκοντα.

Η **υποχρεωτική περιοδική** επιμόρφωση επαναλαμβάνεται κατά διαστήματα για κάθε εκπαιδευτικό στη διάρκεια της υπηρεσίας του. Η θεματολογία της μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- i. Ενημέρωση σε διάφορα αντικείμενα (π.χ. εξελίξεις σε θέματα της παιδαγωγικής επιστήμης και των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων, σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, Προγραμμάτων Σπουδών, διδακτικών βιβλίων και υποστηρικτικού υλικού, καινοτομιών που εισάγονται στην εκπαίδευση κ.λπ.)
- ii. Ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων σε σχέση με τη διδακτική πρακτική των επιμέρους αντικειμένων, τη διαχείριση μαθησιακών δυσκολιών, τη στήριξη των μαθητών, την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. ή άλλου τύπου καινοτόμων δράσεων
- iii. Ενίσχυση της δυνατότητας ανταπόκρισης των εκπαιδευτικών στις ανάγκες και τις ραγδαίες μεταβολές της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας κ.ά.

Η **υποχρεωτική ταχύρρυθμη επιμόρφωση** περιλαμβάνει προγράμματα βραχείας διάρκειας που υλοποιούνται σε έκτακτες περιπτώσεις και απευθύνονται είτε στο σύνολο των εκπαιδευτικών είτε σε συγκεκριμένες ομάδες, όταν

διαπιστώνεται από την Πολιτεία η ανάγκη για επιμόρφωση σε συγκεκριμένα θέματα (π.χ. στην εφαρμογή νέων Προγραμμάτων Σπουδών, στην εισαγωγή νέων βιβλίων, καινοτομιών κ.λπ.).

Γενικά, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων της υποχρεωτικής ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης γίνεται πάντα σε συνεργασία με τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς ή τα στελέχη της εκπαίδευσης, με γνώμονα τις ανάγκες των εκπαιδευτικών. Τα προγράμματα της υποχρεωτικής επιμόρφωσης θα πρέπει να ανανεώνονται ώστε να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να εμπλουτίζουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους και να βελτιώνουν τις πρακτικές τους.

Είναι σαφές ότι ένα πρόγραμμα υποχρεωτικής επιμόρφωσης θα πρέπει να επαναλαμβάνεται ώστε να καλύπτει τις ανάγκες όλων των υπηρετούντων εκπαιδευτικών.

Η **προαιρετική** ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση απευθύνεται σε όσους εκπαιδευτικούς επιθυμούν να συμμετάσχουν σε σχετικά προγράμματα. Αφορά αφενός σε **προγράμματα μακράς διάρκειας** (π.χ. μετεκπαίδευση με απαλλαγή των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών από τα διδακτικά τους καθήκοντα), αφετέρου σε **προγράμματα βραχείας διάρκειας**, τα οποία παρακολουθούν οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί στον ελεύθερο χρόνο τους.

Στα **μακράς διάρκειας** επιμορφωτικά προγράμματα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε ετήσια βάση με την αξιοποίηση της δυνατότητας της ενδοσχολικής επιμόρφωσης και της εξ αποστάσεως συγχρονικής και ασύγχρονης εκπαίδευσης, η παρακολούθηση προγράμματος μετεκπαίδευσης μακράς διάρκειας σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση του θεσμού των Διδασκαλειών, η παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων, σχετικών με εκπαιδευτικά θέματα ή με το γνωστικό αντικείμενο, σε ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης κ.λπ.

Στα **βραχείας διάρκειας** επιμορφωτικά προγράμματα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σεμινάρια για ειδικά θέματα που απασχολούν τους εκπαιδευτικούς (π.χ. νέες τεχνολογίες, διαχείριση της σχολικής τάξης κ.λπ.).

Επιπλέον, προτείνεται η θεσμοθέτηση της δυνατότητας:

- › Επιμόρφωσης στελεχών της εκπαίδευσης και στο εξωτερικό με παροχή υποτροφιών και εκπαιδευτικών αδειών
- › Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ή στελεχών της εκπαίδευσης από χώρες του εξωτερικού στην Ελλάδα.

Σε κάθε περίπτωση, προτείνεται η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση **μεθόδων συγχρονικής και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης** και η χρήση νέων τεχνολογιών, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα επικοινωνίας με τον επιμορφωτή αλλά και με τα μέλη της ομάδας των επιμορφουμένων, ανεξάρτητα από την απόσταση που τους χωρίζει. Ειδικότερα, η ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση

παρέχει τη δυνατότητα στους επιμορφούμενους να εργάζονται με τους δικούς τους ρυθμούς και σε χρόνο που αυτοί επιλέγουν.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

► Το Π.Ι., ως ο κατεξοχήν αρμόδιος φορέας για την εκπόνηση των Προγραμμάτων Σπουδών, τη διαμόρφωση των προδιαγραφών για τη συγγραφή των σχολικών εγχειριδίων, τον καθορισμό των κριτηρίων αξιολόγησής τους, καθώς και την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού γενικότερα, πρέπει έχει την ευθύνη για:

- τον προσδιορισμό των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης,
 - τον σχεδιασμό των προγραμμάτων επιμόρφωσης και
 - τον καθορισμό του περιεχομένου τους
- και να εισηγείται σχετικά στο ΥΠ.Ε.Π.Θ., το οποίο και αποφασίζει.

► Το Π.Ι. θα πρέπει, επίσης, να έχει την ευθύνη για:

- την έγκριση και την αξιολόγηση των πραγματοποιούμενων προγραμμάτων,
- τον προσδιορισμό των κριτηρίων επιλογής επιμορφωτών και
- την πιστοποίηση των επιμορφουμένων.

► Το Π.Ι. πρέπει να έχει τον ρόλο του επιστημονικού συμβούλου στον σχεδιασμό των επιμορφωτικών δράσεων, προκειμένου να αποφευχθεί η επικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων φορέων και η προσφορά παρόμοιων επιμορφωτικών προγραμμάτων, αλλά και προκειμένου να υποστηριχθεί η αποκέντρωση της επιμόρφωσης σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο.

► Στο πλαίσιο του Π.Ι. θα πρέπει να λειτουργεί και το **Παρατηρητήριο για την Ποιότητα στην Εκπαίδευση** (βλ. Πρόταση του Π.Ι. για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, μέρος Β'). Οι επιμορφωτικές ανάγκες θα καθορίζονται στη βάση των πορισμάτων του Παρατηρητηρίου, ώστε η παρεχόμενη επιμόρφωση να μη συνιστά μεμονωμένη δράση αλλά να αποτελεί διαδικασία αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και με τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Το Παρατηρητήριο, μέσω δικτυακών υποδομών, θα είναι σε θέση να συγκεντρώνει και να επεξεργάζεται δεδομένα και να παρέχει έγκυρες και ακριβείς πληροφορίες για τις εκάστοτε επιμορφωτικές ανάγκες τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο. Στη δεύτερη περίπτωση, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων μπορεί να γίνεται σε συνεργασία με τους κατά τόπους φορείς και εκπαιδευτικούς.

4. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΕΣ

► Η επιλογή των επιμορφωτών για κάθε πρόγραμμα θα γίνεται

- με ευθύνη του φορέα υλοποίησης του επιμορφωτικού προγράμματος από τα καταρτισμένα Μητρώα Επιμορφωτών (Κεντρικό Μητρώο και Περιφερειακά Μητρώα)

- ▶ **Τα κριτήρια επιλογής των επιμορφωτών**
 - θα προσδιοριστούν με ευθύνη του Τμήματος Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης του Π.Ι. σε συνεργασία με φορείς και ειδικούς επιστήμονες, ανάλογα με το αντικείμενο της επιμόρφωσης·
 - θα πρέπει να αφορούν στη **θεωρητική τους κατάρτιση** και τη **διδασκτική τους εμπειρία στο αντίστοιχο αντικείμενο**, στην **επιμόρφωση που έχουν λάβει ή την εμπειρία τους στην εκπαίδευση ενηλίκων** και στις μεθόδους της (π.χ. ενεργητική συμμετοχή του επιμορφούμενου στη μαθησιακή διαδικασία, χρήση ποικίλων διδακτικών τεχνικών, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών κ.ά.)·
- ▶ Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση **επιμορφωτικών προγραμμάτων για την επιμόρφωση των επιμορφωτών** κρίνονται, επίσης, αναγκαία·
- ▶ Η **πιστοποίηση των επιμορφωτών** θα λαμβάνει υπόψη τίτλους σπουδών ή άλλους επίσημους τίτλους πιστοποίησης των ικανοτήτων και των εμπειριών τους. Στις περιπτώσεις που οι υποψήφιοι επιμορφωτές καλούνται να καλύψουν επιμορφωτικές ανάγκες οι οποίες απαιτούν ειδικά προσόντα, για τα οποία δεν προβλέπεται διαδικασία πιστοποίησης από άλλον επίσημο φορέα, την ευθύνη της πιστοποίησης θα αναλάβει το Τμήμα Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης του Π.Ι.
- ▶ Η δημιουργία **Κεντρικού Μητρώου Επιμορφωτών και η συγκρότηση Περιφερειακών Μητρώων Επιμορφωτών** κρίνεται αναγκαία στο πλαίσιο ενός ευέλικτου και αποκεντρωτικού συστήματος επιμόρφωσης.

5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε **ενεργητικές-συμμετοχικές** μεθόδους που προσιδιάζουν στην εκπαίδευση ενηλίκων όπως οι εξής:

- ▶ Μικροδιδασκαλίες και προσομοιωτικές διδασκαλίες. Στην περίπτωση αυτή ο επιμορφούμενος λειτουργεί αφενός ως μαθητής και ως διδάσκων, αφετέρου ως ερευνητής και συνδημιουργός εναλλακτικών διδακτικών προτάσεων·
- ▶ Διερευνητική μέθοδος (ενασχόληση με μελέτες περίπτωσης, άσκηση στην επίλυση προβλημάτων, τη λήψη αποφάσεων, την τεχνική κρίσιμων περιστατικών κ.λπ.)·
- ▶ Ομαδοσυνεργατική μέθοδος (μέθοδος των μικρών ομάδων)·
- ▶ Εργαστήρια, σχέδια εργασίας (μέθοδος project), προσομοιώσεις, παιχνίδια ρόλων, καταγισμός ιδεών, βιωματικές ασκήσεις, αξιοποίηση κειμένων αυτοαναφοράς (ημερολόγια, αυτοβιογραφικά κείμενα κ.λπ.)·

- › Εκπαιδευτικές-επιμορφωτικές επισκέψεις (π.χ. επισκέψεις σε άλλου τύπου σχολεία, σε ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σε εκπαιδευτικές μονάδες άλλων χωρών κ.λπ.)
- › Τήρηση φακέλου υλικού του εκπαιδευτικού, ο οποίος μπορεί να αποτελέσει εργαλείο αναστοχασμού για τον εκπαιδευτικό, στοιχείο για αυτοαξιολόγηση και αφορμή ανταλλαγής απόψεων με τους συναδέλφους του.

6. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Το Π.Ι., λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα και τις ανάγκες των εκπαιδευτικών, ενδεικτικά προτείνει τα εξής αντικείμενα:

- › Διδακτική επιμέρους γνωστικών αντικειμένων (σύνδεση θεωρίας με διδακτική πρακτική)
- › Σύγχρονες-εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις
- › Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών
- › Αξιοποίηση των νέων διδακτικών πακέτων
- › Συγγραφή και αξιολόγηση διδακτικών εγχειριδίων (και πακέτων) [βλ. Πρόταση Π.Ι. για τα Σχολικά Βιβλία]
- › Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση (επιμόρφωση σε εξειδικευμένα θέματα που αφορούν σε συγκεκριμένες ειδικότητες εκπαιδευτικών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης)
- › Διαπολιτισμικότητα
- › Ειδική Αγωγή-ΑμεΑ (π.χ. ελληνική νοηματική γλώσσα, σύστημα γραφής Braille, θέματα κινητικότητας και προσανατολισμού για μαθητές με προβλήματα όρασης, αρχές και πρακτικές συνεκπαίδευσης)
- › Περιβαλλοντικά θέματα και εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη
- › Αγωγή Υγείας
- › Διαχείριση προβλημάτων τάξης
- › Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία
- › Διοίκηση της εκπαίδευσης
- › Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός κ.ά.

Γ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Κατσαρού Ε. - Δεδούλη Μ. (2008), *Επιμόρφωση και αξιολόγηση στο χώρο της εκπαίδευσης*, ΥΠΕΠΘ/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.

Μαυρογιώργος Π. (1996, α' έκδ. 1986), «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Οι μορφές της και το κοινωνικοπολιτικό τους πλαίσιο» στον τόμο Γκότοβος Α. - Μαυρογιώργος Γ. - Παπακωνσταντίνου Π., *Κριτική παιδαγωγική και εκπαιδευτική πράξη*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 85-103.

Μαυρογιώργος Π. (1999), «Επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα» στον τόμο Αθανασούλα-Ρέππα Α. - Ανθοπούλου Σ. - Κατσουλάκης Σ. - Μαυρογιώργος Γ., *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων. Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού*, ΕΑΠ, Πάτρα, 120-124.

Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) (2005), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα.

Μπουζάκης Σ. - Τζήκας Χ. – Ανθόπουλος Κ. (2000), *Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των δασκάλων-διδασκαλισσών και των νηπιαγωγών στο νεοελληνικό κράτος*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

ΥΠΕΠΘ/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008), *Η ποιότητα στην εκπαίδευση: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*, Αθήνα.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

European Commission, Standing Group on Indicators and Benchmarks (Ιούλιος 2003), *Implementation of Education and Training 2010*.

Eurydice, the Information Network on Education in Europe (2001), *Basic Indicators on the Incorporation of ICT into European Education Systems: Facts and Figures*, 2000/01 Annual Report. European Commission Directorate General for Education and Culture, Brussels (διαθέσιμο online: http://www.eurydice.org/Documents/TicBI/en/IBTIC_EN.pdf).

Guile D. (1998), *Information and Communication Technology and Education*, Institute of Education, University of London, London.

Guskey T.R. (2002), «Professional Development and Teacher Change», *Teachers and Teaching: Theory and Practice* 8. 3-4, 381-391.

Lewy Ariele (1991), *National and school-based Curriculum Development*, UNESCO, Paris.

MacBeath J. - Schratz M. (2000), *Self-evaluation in European School. A Story of Change*, London-N.Y.

MacBeath J. - Mortimore P. (2001), *Improving School Effectiveness*, Open University Press, Great Britain.

MacBeath J. - McGlynn A. (2002), *Self-evaluation – What's in it for School*, London-N.Y.

Olson J. (1985), «Changing our Ideas about Teaching», *Canadian Journal of Education* 10, 297 – 307.

Prawat R. (1996), «Learning Community, Commitment and School Reform», *Curriculum Studies* 28.1, 91-110.

UNESCO (2002), *ICTs in Teacher Education. A planning Guide*, UNESCO (διαθέσιμο online: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001295/129533e.pdf>).